

Bronnen

Actualisatie trends en ontwikkelingen Ouder Worden 2040

1. SER. Leven lang ontwikkelen Structurele verankering in de samenleving.
2. Leven Lang Ontwikkelen - Wie wil moet het kunnen | Sociaal en Cultureel Planbureau. geraadpleegd van: <https://www.scp.nl/documenten/2024/11/21/leven-lang-ontwikkelen--wie-wil-moet-het-kunnen>
3. De SER publiceert de vierde voortgangsrapportage van de Actie-agenda Leven Lang Ontwikkelen. | SER. geraadpleegd van: <https://www.ser.nl/nl/Publicaties/Ilo-voortgangsrapportage-2023>
4. Künn A, Abbink H, Baumann S, Elferen S van, Fouarge D. Leven lang ontwikkelen in Nederland. Published online May 12, 2022. doi:10.26481/UMAREP.2022001
5. Zestien Groningse vvt-organisaties starten met medewerkers zonder zorgdiploma. geraadpleegd van: <https://www.skipt.nl/nieuws/zestien-groningse-vvt-organisaties-starten-met-medewerkers-zonder-zorgdiploma/>
6. OGJG Jaarverslag 2024. geraadpleegd van: <https://www.canva.com/design/DAGeUsad6es/aKtZ5CiRWLT-gOfpzs2TA/view>
7. Netherlands E-Learning Market | 2019 – 2030 | Ken Research. geraadpleegd van: <https://www.kenresearch.com/netherlands-corporate-education-and-e-learning-market>
8. Werk en participatie in een ouder wordende Samenleving.
9. Arbeidsparticipatie naar leeftijd en geslacht | CBS. geraadpleegd van: <https://www.cbs.nl/nl-nl/visualisaties/dashboard-arbeidsmarkt/werkenden/arbeidsparticipatie-naar-leeftijd-en-geslacht>
10. Montizaan R. ROA Rapport Vijfde editie van de AOW Monitor 2023: Effect van verhoging van de AOW-leeftijd op werk, inkomen en gezondheid. geraadpleegd van: www.roa.nl
11. Analyse Rapport - Nationale DenkTank 2023. geraadpleegd van: <https://ndt23.nl/analyserapport-ndt23/>
12. De derde levensfase - Het geschenk van de eeuw | Raad voor Volksgezondheid en Samenleving. geraadpleegd van: <https://www.raadvr.nl/adviezen/d/de-derde-levensfase>
13. Gezondheid en arbeidsparticipatie rond de AOW-leeftijd. Published online 2020. doi:10.21945/RIVM-2019-0219
14. Gemiddelde pensioenleeftijd voor het eerst boven de 66 jaar | CBS. geraadpleegd van: <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2025/16/gemiddelde-pensioenleeftijd-voor-het-eerst-boven-de-66-jaar>
15. Staatsblad 2019, 246 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen. geraadpleegd van: <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2019-246.html>
16. Duurzame inzetbaarheid: zo realiseer je het | SER. geraadpleegd van: <https://www.ser.nl/duurzame-inzetbaarheid>
17. Uitkeringen - De arbeidsmarkt in cijfers 2024 | CBS. geraadpleegd van: <https://longreads.cbs.nl/dearbeidsmarktincijfers-2024/uitkeringen/>
18. Chronische aandoening en langdurig buiten het arbeidsproces | CBS. geraadpleegd van: <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/statistische-trends/2025/chronische-aandoening-en-langdurig-buiten-het-arbeidsproces>
19. AZW Kwartaalupdate Q1 2025: sector zorg en welzijn groeit met 34.810 medewerkers - AZW Info. geraadpleegd van: <https://www.azwinfo.nl/nieuws/azw-kwartaalupdate-q1-2025-sector-zorg-en-welzijn-groeit-met-34-810-medewerkers/>
20. Het aanbod van arbeid - De arbeidsmarkt in cijfers 2024 | CBS. geraadpleegd van: <https://longreads.cbs.nl/dearbeidsmarktincijfers-2024/het-aanbod-van-arbeid/>
21. Arbeidsmarktkrapte: het nieuwe normaal? geraadpleegd van: www.dnb.nl

22. Sociaaleconomische positie - Integratie en samenleven 2024 | CBS.
geraadpleegd van: <https://longreads.cbs.nl/integratie-en-samenleven-2024/sociaaleconomische-positie/>
23. Werkloosheid verder gedaald | CBS. geraadpleegd van: <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2021/16/werkloosheid-verder-gedaald>
24. 5. De arbeidsmarkt | CBS. geraadpleegd van: <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/de-nederlandse-economie/2025/de-nederlandse-economie-in-2024/5-de-arbeidsmarkt>
25. Arbeidsdeelname; paren | CBS. geraadpleegd van: <https://www.cbs.nl/nl-nl/cijfers/detail/85767NED>
26. Werken en zorgen - Emancipatiemonitor 2024 | CBS. geraadpleegd van: <https://longreads.cbs.nl/emancipatiemonitor-2024/werken-en-zorgen/>
27. Minder werknemers met flexibel contract | TNO. geraadpleegd van: <https://www.tno.nl/nl/newsroom/2025/02/minder-werknemers-flexibel-contract/>
28. Arbeidsparticipatie naar leeftijd en geslacht | CBS. geraadpleegd van: <https://www.cbs.nl/nl-nl/visualisaties/dashboard-arbeidsmarkt/werkenden/arbeidsparticipatie-naar-leeftijd-en-geslacht>
29. Aantal zorg zzp'ers gegroeid, ondanks aanpak schijnzelfstandigheid - ZZP-erindezorg.nl. geraadpleegd van: <https://www.zzp-erindezorg.nl/blog/aantal-zorg-zzpers-gegroeid-ondanks-aanpak-schijnzelfstandigheid/>
30. StatLine - Beroepsbevolking; naar bedrijf en persoonskenmerken 2008 -2012. geraadpleegd van: <https://opendata.cbs.nl/#/CBS/nl/dataset/80470ned/table?ts=1757409885354>
31. Arbeidsmarktinformatie - RegioPlus. geraadpleegd van: <https://regioplus.nl/oplossingsrichtingen/arbeidsmarktinformatie/>
32. Aantal zzp'ers stabiliseert | KVK. geraadpleegd van: <https://www.kvk.nl/pers/aantal-zzpers-stabiliseert/>
33. Dashboard Arbeidsmarkt Zorg en Welzijn (AZW). geraadpleegd van: <https://dashboards.cbs.nl/AZWDashboard/>
34. De staat van de arbeidsmarkt zorg en welzijn 2024 - sectoranalyse - AZW Info. geraadpleegd van: <https://www.azwinfo.nl/longread/de-staat-van-de-arbeidsmarkt-zorg-en-welzijn-2024-sectoranalyse/>
35. Zorg en welzijn bedrijfstak met grootste aandeel vrouwen | CBS. geraadpleegd van: <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2024/35/zorg-en-welzijn-bedrijfstak-met-grootste-aandeel-vrouwen>
36. Bestuurders in beeld - Bestuurders in beeld. geraadpleegd van: <https://erasmuscentrum.maglr.com/bestuurders-in-beeld/bestuurders-in-beeld>
37. ouderenzorg P. Preventie gezondheid.
38. Edmondson A. Psychological safety and learning behavior in work teams. Adm Sci Q. 1999;44(2):350-383. doi:10.2307/2666999
39. Balans werk-privé onverminderd belangrijk voor werknemers | Randstad. geraadpleegd van: <https://www.randstad.nl/over-randstad/pers/persberichten/2025/01/balans-werk-privé-onverminderd-belangrijk-voor-werknemers>
40. The Future of Jobs Report 2025 | World Economic Forum. geraadpleegd van: <https://www.weforum.org/publications/the-future-of-jobs-report-2025/>
41. Nationale Enquête Arbeidsomstandigheden (NEA) 2024 - Onderzoeksbeschrijving | CBS. geraadpleegd van: <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/rapportages/2025/nationale-enquete-arbeidsomstandigheden--nea---2024-onderzoeksbeschrijving?onepage=true>
42. Understanding the human cost of digital transformation. geraadpleegd van: <https://www.adaptavist.com/from-technostress-to-technojoy>

43. Balans werk-privé onverminderd belangrijk voor werknemers | Randstad.
geraadpleegd van: <https://www.randstad.nl/over-randstad/pers/persberichten/2025/01/balans-werk-prive-onverminderd-belangrijk-voor-werknemers>
44. Zorgmedewerkers steeds vaker emotioneel uitgeput - IZZ. geraadpleegd van: <https://izz.nl/inzicht-onderzoek/inzichten/zorgmedewerkers-steeds-vaker-emotioneel-uitgeput>
45. Monitor 2024 - IZZ. geraadpleegd van: <https://izz.nl/inzicht-onderzoek/monitor/monitor-2024>
46. Onderhandelingsresultaat voor de cao voor de Verpleeg- en Verzorgingshuizen, Thuiszorg en Jeugdgezondheidszorg 2025-2026. geraadpleegd van: https://www.fbz.nl/wp-content/uploads/2025/03/Onderhandelingsresultaat-cao-VVT-2025-2026_definitief.pdf
47. Op weg naar een nieuwe Cao Ziekenhuizen | NVZ. geraadpleegd van: <https://www.nvz-ziekenhuizen.nl/cao2025>
48. Social enterprises - Internal Market, Industry, Entrepreneurship and SMEs. geraadpleegd van: https://single-market-economy.ec.europa.eu/sectors/proximity-and-social-economy/social-economy-eu/social-enterprises_en
49. Sociaal ondernemen: succesvol je sociale doel bereiken | KVK. geraadpleegd van: <https://www.kvk.nl/duurzaamheid/sociaal-ondernemen-succesvol-je-sociale-doel-bereiken/>
50. Ondernemers met oplossingen voor Nederland: hoe staan ze ervoor? Published online 2023.
51. EIF Working Paper 2017/39: "Guaranteeing Social Enterprises – The EaSI way." geraadpleegd van: https://www.eif.org/newscentre/publications/EIFWorkingPaper2017_39.htm
52. Sociaal Ondernemerschap: Duurzaam bijdragen aan de ouder wordende samenleving.
53. Cijfers en feiten ouderen in Nederland | Loketgezondleven.nl. geraadpleegd van: <https://www.loketgezondleven.nl/gezondheidsthema/gezond-en-vitaal-ouder-worden/feiten-en-cijfers-ouderen>
54. Home | Volksgezondheid Toekomst Verkenning 2024. geraadpleegd van: <https://www.volksgezondheidtoekomstverkenning.nl/>
55. De gevolgen van de coronapandemie voor de gezondheid en het welzijn van de bevolking: deel 3. Een systematische literatuurstudie | RIVM. geraadpleegd van: <https://www.rivm.nl/publicaties/gevolgen-van-coronapandemie-voor-gezondheid-en-welzijn-van-bevolking-deel-3>
56. Preventie en Gezonde leefomgeving - GGD GHOR Nederland. geraadpleegd van: <https://ggdghor.nl/onderwerp/preventie/>
57. Op onze gezondheid De noodzaak van een sterkere publieke gezondheidszorg.
58. Solidariteit in de gezondheidszorg | CBS. geraadpleegd van: <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/statistische-trends/2019/solidariteit-in-de-gezondheidszorg>
59. Meijer M, Brabers A, De Jong J. Solidariteit in het Nederlandse zorgstelsel Een onderzoek naar de ontwikkeling van de bereidheid om te betalen voor zorgbehandelingen van anderen tussen 2013 en 2021. Published online 2022. geraadpleegd van: www.nivel.nl
60. Solidariteit verbreden. geraadpleegd van: <https://www.federatievoorgezondheid.nl/solidariteit-verbreden/>
61. Gezonde leefomgeving | Gezondheid en preventie | Rijksoverheid.nl. geraadpleegd van: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/gezondheid-en-preventie/gezonde-leefomgeving>

62. Beleidsfocus en doelen | Loketgezondleven.nl. geraadpleegd van: <https://www.loketgezondleven.nl/gezondheidsthema/gezond-en-vitaal-ouder-words/beleidsfocus-en-doelen>
63. Dashboard Arbeidsmarkt Zorg en Welzijn (AZW). geraadpleegd van: <https://dashboards.cbs.nl/v4/AZWDashboard/>
64. Wet DBA: werkrelatie met zzp'er | Ondernemersplein. geraadpleegd van: <https://ondernemersplein.overheid.nl/wet-dba-werkrelatie-zzper-en-opdrachtgever/>
65. Participatie | Mantelzorg | Leeftijd en geslacht | Volksgezondheid en Zorg. geraadpleegd van: <https://www.vzinfo.nl/participatie/mantelzorg>
66. 4. Aantal mantelzorgers en ervaren belasting | CBS. geraadpleegd van: <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/statistische-trends/2024/vader-en-moeder-op-leeftijd/4-aantal-mantelzorgers-en-ervaren-belasting>
67. In 2050 verdubbeling van aantal mensen met dementie en artrose | RIVM. geraadpleegd van: <https://www.rivm.nl/nieuws/in-2050-verdubbeling-aantal-mensen-met-dementie-en-artrose>
68. SER-verkenning Zorg voor de toekomst | SER. geraadpleegd van: <https://www.ser.nl/nl/Publicaties/zorg-voor-de-toekomst>
69. Kooiker S, de Jong A, Verbeek-Oudijk D, de Boer A. Toekomstverkenning mantelzorg aan ouderen in 2040; Toekomstverkenning mantelzorg aan ouderen in 2040. geraadpleegd van: www.scp.nl
70. Ziekten en aandoeningen | Trendscenario VTV-2024 | Volksgezondheid Toekomst Verkenning 2024. geraadpleegd van: <https://www.volksgezondheidtoekomstverkenning.nl/vtv-2024/trendscenario/ziekten-aandoeningen>
71. Cijfers Zorgmonitor: zorgsituatie van mensen met een chronische ziekte | Nivel. geraadpleegd van: <https://www.nivel.nl/nl/zorg-en-ziekte-in-cijfers/cijfers-zorgmonitor-zorgsituatie-mensen-met-chronische-ziekte>
72. Chronische aandoeningen en multimorbiditeit | Oorzaken en gevolgen | Volksgezondheid en Zorg. geraadpleegd van: <https://www.vzinfo.nl/chronische-aandoeningen-en-multimorbiditeit/oorzaken-en-gevolgen>
73. Polyfarmacie: aantal patiënten | De Staat van Volksgezondheid en Zorg. geraadpleegd van: <https://www.staatvenz.nl/kerncijfers/polyfarmacie-aantal-patiprocentC3procentABnten>
74. Polyfarmacie-patiënten van 65 jaar en ouder per zorgkantorregio in 2024 | GIPdatabank.nl. geraadpleegd van: <https://www.gipdatabank.nl/databank?infotype=g&label=00-totaal&tabelg00-totaal=R50polyfarmreg&geg=gebr&spec=>
75. Gavazova E, Staynova R, Grekova-Kafalova D. Inappropriate polypharmacy during the COVID-19 pandemic: impact, challenges, and solutions – a narrative review. Folia Med (Plovdiv). 2025;67(1). doi:10.3897/FOLMED.67.E144169
76. Polyfarmacie | ZonMw. geraadpleegd van: <https://www.zonmw.nl/nl/polyfarmacie>
77. Ouderen In Cijfers: De Impact Van Vergrijzing |. geraadpleegd van: <https://bureauvrijtig.nl/ouderen-in-cijfers-de-impact-van-vergrijzing/>
78. Eenzaamheid | Leeftijd en geslacht | Volksgezondheid en Zorg. geraadpleegd van: <https://www.vzinfo.nl/eenzaamheid/leeftijd-en-geslacht>
79. Synthese | De impact van de vergrijzing | Volksgezondheid Toekomst Verkenning. geraadpleegd van: <https://www.vtv2018.nl/impact-van-de-vergrijzing>
80. Wat is dementie?
81. Dementie | Zorguitgaven | Volksgezondheid en Zorg. geraadpleegd van: <https://www.vzinfo.nl/dementie/zorguitgaven>

82. Polyfarmacie bij kwetsbare ouderen: Inventarisatie van risico's en mogelijke interventiestrategieën | RIVM. geraadpleegd van: <https://www.rivm.nl/publicaties/polyfarmacie-bij-kwetsbare-ouderen-inventarisatie-van-risicos-en-mogelijke>
83. Prognose bevolking; kerncijfers 2024-2070 | CBS. geraadpleegd van: <https://www.cbs.nl/nl-nl/cijfers/detail/86040NED>
84. Bevolking | Vergrijzing | Volksgezondheid en Zorg. geraadpleegd van: <https://www.vzinfo.nl/bevolking/vergrijzing>
85. ArbeidsmarktInZicht - Drukker, diverser en dubbelgrijs: de bevolking in 2050. geraadpleegd van: <https://arbeidsmarktinzicht.nl/drukker-diverser-en-dubbelgrijs-de-bevolking-in-2050-5>
86. Verkenning Bevolking 2050 - editie 2024 | CBS. geraadpleegd van: <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/aanvullende-statistische-diensten/2024/verkenning-bevolking-2050-editie-2024>
87. Nies H, Beersma B. Social decision making in integrated care. Int J Integr Care. 2016;16(6):371. doi:10.5334/IJIC.2919/
88. Samen beslissen. geraadpleegd van: <https://www.zorgvoorbeter.nl/thema-s/persoonsgerichte-zorg/samen-beslissen>
89. NVVE, Nederlandse Vereniging voor een Vrijwillig Levenseinde. geraadpleegd van: <https://www.nvve.nl/>
90. Kwaliteitskader Verpleeghuiszorg Samen leren en ontwikkelen.
91. Ageing: Ageism. geraadpleegd van: <https://www.who.int/news-room/questions-and-answers/item/ageing-ageism>
92. Handreiking - contracteren van gezamenlijke besluitvorming binnen de medisch-specialistische zorg | Publicatie | Zorginstituut Nederland. geraadpleegd van: <https://www.zorginstituutnederland.nl/publicaties/publicatie/2024/09/06/handreiking-contracteren-van-gezamenlijke-besluitvorming-binnen-de-medisch-specialistische-zorg>
93. van der Weijden T, van der Kraan J, Brand PLP, et al. Shared decision-making in the Netherlands: Progress is made, but not for all. Time to become inclusive to patients. Z Evid Fortbild Qual Gesundheitswes. 2022;171:98-104. doi:10.1016/J.ZEFQ.2022.04.029
94. Ubbink DT, Geerts PAF, Gosens T, Brand PLP. Meer 'samen beslissen' nodig door aangescherpte Wgbo. Ned Tijdschr Geneeskd. 2021;165(24). doi:10.1111/hex.12054
95. Infographic. Minimale daling in mate waarin patiënten het proces van gezamenlijke besluitvorming ervaren bij de huisarts in de periode 2016-2023. | Nivel. geraadpleegd van: <https://www.nivel.nl/nl/publicatie/infographic-minimale-daling-mate-waarin-patienten-het-proces-van-gezamenlijke>
96. Onderzoek en ervaringsverhalen. Wat vertellen ze ons? geraadpleegd van: <https://sprekkuur.patientenfederatie.nl/onderzoek-en-ervaringsverhalen>
97. 'Samen beslissen' essentieel ingrediënt van therapeutische behandelrelaties - GGZ Totaal. geraadpleegd van: <https://www.ggz totaal.nl/nw-29166-7-4245120/nieuws/samenbeslissenessentieelingredientvantherapeutischebehandelrelaties.html>
98. Versnellen van gedeelde besluitvorming in Nederland.
99. Wat is het? - Institute for Positive Health. geraadpleegd van: <https://www.iph.nl/positieve-gezondheid/wat-is-het/>
100. Reablement verbetert de zelfredzaamheid van ouderen | ActiZ. geraadpleegd van: <https://www.actiz.nl/reablement-verbetert-de-zelfredzaamheid-van-ouderen>
101. Positieve Gezondheid in gemeenten - vijf weetjes - Institute for Positive Health. geraadpleegd van: <https://www.iph.nl/kennisbank/positieve-gezondheid-in-gemeenten-5-weetjes/>

102. Reablement: Ik nam collega's eens echt álles uit handen'. geraadpleegd van:
<https://www.vilans.nl/actueel/verhalen/reablement-nam-alles-uit-handen>
103. Handreiking Positieve Gezondheid in het gemeentelijk domein.
104. Positieve Gezondheid in woon- en leefomgeving - Institute for Positive Health.
geraadpleegd van: <https://www.iph.nl/positieve-gezondheid-in-woon-en-leefomgeving/>
105. Handreiking - Samen aan de slag met passende zorg | Publicatie | Zorginstituut Nederland. geraadpleegd van:
<https://www.zorginstituutnederland.nl/publicaties/publicatie/2024/12/10/handreiking-samen-aan-de-slag-met-passende-zorg>
106. Programma Wonen, Ondersteuning en Zorg voor Ouderen (WOZO) | Rapport | Rijksoverheid.nl. geraadpleegd van:
<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2022/07/04/wozo-programma-wonen-ondersteuning-en-zorg-voor-ouderen>
107. Programma WOZO krijgt vervolg in Hoofdlijnenakkoord. geraadpleegd van:
<https://www.waardigheidentrots.nl/nieuws/wozo-krijgt-vervolg-hoofdlijnenakkoord>
108. Thema "Samenwerken in de wijk" in de ouderenzorg. geraadpleegd van:
<https://www.zorgvoorbeter.nl/thema-s/samenwerken-in-de-wijk>
109. Gebruik digitale zorg neemt toe maar is nog lang niet altijd effectief | RIVM. geraadpleegd van: <https://www.rivm.nl/nieuws/gebruik-digitale-zorg-neemt-toe-maar-is-nog-lang-niet-altijd-effectief>
110. Digitale zorg | Gebruik zorggebruikers | Volksgezondheid en Zorg. geraadpleegd van:
<https://www.vzinfo.nl/digitale-zorg/gebruik-zorggebruikers>
111. Netwerken integrale ouderenzorg | RIVM. geraadpleegd van:
<https://www.rivm.nl/documenten/netwerken-integrale-ouderenzorg>
112. Generiek kompas Samen werken aan kwaliteit van bestaan.
113. Zorggebruik en zorguitgaven | Trendscenario VTV-2024 | Volksgezondheid Toekomst Verkenning 2024. geraadpleegd van:
<https://www.volksgezondheidtoekomstverkenning.nl/vtv-2024/trendscenario/zorggebruik-zorguitgaven>
114. Dialoognota ouderenzorg 2020 - 2040. Published online 2020.
115. Augustusraming 2023 (cMEV 2024) | CPB Website. geraadpleegd van:
<https://www.cpb.nl/augustusraming-2023>
116. Kerncijfers wijkverpleging | Wijkverpleging | Nederlandse Zorgautoriteit. geraadpleegd van: <https://www.nza.nl/zorgsectoren/wijkverpleging/kerncijfers-wijkverpleging>
117. Gezondheidsuitgaven internationaal vergelijkbaar, functies, financiering | CBS.
Geraadpleegd van: <https://www.cbs.nl/nl-nl/cijfers/detail/86020NED>
118. Gezonde levensverwachting; geslacht, leeftijd en onderwijsniveau | CBS. geraadpleegd van: <https://www.cbs.nl/nl-nl/cijfers/detail/84842NED>
119. Twee keer zoveel zorggebruik bij lager inkomen: gezondheid en bestaanszekerheid maken het verschil | RIVM. geraadpleegd van: <https://www.rivm.nl/nieuws/twee-keer-zoveel-zorggebruik-bij-lager-inkomen-gezondheid-en-bestaanszekerheid-maken>
120. SCP. Hoofdstuk 8 - Zorg En Ondersteuning. geraadpleegd van: www.scp.nl
121. Sociaaleconomische gezondheidsverschillen | Volksgezondheid en Zorg. geraadpleegd van: <https://www.vzinfo.nl/sociaaleconomische-gezondheidsverschillen>
122. Leefstijl en sociaaleconomische status | CBS. geraadpleegd van: <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/statistische-trends/2025/leefstijl-en-sociaaleconomische-status?onepage=true>
123. In 2023 heeft een op de drie Nederlanders onvoldoende of beperkte gezondheidsvaardigheden | Nivel. geraadpleegd van:

- <https://www.nivel.nl/nl/nieuws/2023-heeft-een-op-de-drie-nederlanders-onvoldoende-beperkte-gezondheidsvaardigheden>
124. 1 op de 3 Nederlanders heeft onvoldoende of beperkte gezondheidsvaardigheden - Nationale Vereniging ReumaZorg Nederland. geraadpleegd van: <https://reumazorgnederland.nl/1-op-de-3-nederlanders-heeft-onvoldoende-of-beperkte-gezondheidsvaardigheden/>
 125. De diëtist in 2030.
 126. Overgewicht zal blijven toenemen tot 2050, vooral onder jongvolwassenen | RIVM. geraadpleegd van: <https://www.rivm.nl/nieuws/overgewicht-zal-blijven-toenemen-tot-2050-vooral-onder-jongvolwassenen>
 127. Determinanten | Trendscenario VTV-2024 | Volksgezondheid Toekomst Verkenning 2024. geraadpleegd van: <https://www.volksgezondheidtoekomstverkenning.nl/vtv-2024/trendscenario/determinanten>
 128. Planbureau S en C, Wennekers A, van der Torre A. Vrije tijd | De sociale staat van Nederland: 2020. De sociale staat van Nederland: 2020. Published online 2020. geraadpleegd van: <https://digitaal.scp.nl/ssn2020/vrije-tijd>
 129. Planbureau S en C, Schaper J, Wennekers A, de Haan J. Media binnen tijdsbesteding | Trends in Media:Tijd. Trends in Media:Tijd. Published online December 19, 2019. geraadpleegd van: <https://digitaal.scp.nl/trends-in-mediatijd/media-binnen-tijdsbesteding>
 130. Nederlands Vrijetijdsonderzoek - NBTC. geraadpleegd van: <https://www.nbtc.nl/nl/site/themas/kennis-en-data/nederlands-vrijetijdsonderzoek>
 131. Spoelder M, Schoofs MCA, Raaphorst K, et al. A positive neighborhood walkability is associated with a higher magnitude of leisure walking in adults upon COVID-19 restrictions: a longitudinal cohort study. International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity. 2023;20(1). doi:10.1186/S12966-023-01512-3
 132. Impact coronatijd | RIVM. geraadpleegd van: <https://www.rivm.nl/gezondheidsonderzoek-covid-19/kwartaalonderzoek-jongeren/impact-coronatijd>
 133. Cultuurdeelname | Utrecht Monitor. geraadpleegd van: <https://utrecht-monitor.nl/sociale-omgeving/cultuur/cultuurdeelname>
 134. Cultuur en participatie 2023 - Cultuurmonitor. geraadpleegd van: <https://www.cultuurmonitor.nl/thema/cultuur-en-participatie-2023/>
 135. Vakantie-uitgaven 55-plussers stijgen de komende jaren met 3,5 miljard euro | ANVR. geraadpleegd van: <https://www.anvr.nl/reisnieuws/vakantie-uitgaven-vijfenvijftig-plussers-stijgen-de-komende-jaren>
 136. Daling aandeel mensen dat aangeeft bij religie te horen stagneert | CBS. geraadpleegd van: <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2025/16/daling-aandeel-mensen-dat-aangeeft-bij-religie-te-horen-stagneert>
 137. Jongeren hebben de weg naar de kerk weer gevonden | WNL. geraadpleegd van: <https://wnl.tv/2025/04/14/jongeren-hebben-de-weg-weer-naar-de-kerk-gevonden>
 138. De stille 'revival' onder jongeren - Geloof & wetenschap. geraadpleegd van: <https://geloofenwetenschap.nl/de-stille-revival-onder-jongeren/>
 139. Zeven op tien Nederlanders zoeken naar zin - Ipsos I&O Publiek. geraadpleegd van: <https://www.ipsos-publiek.nl/actueel/zeven-op-tien-nederlanders-zoeken-naar-zin/>
 140. Deeg DJH, van Tilburg T, Visser M, Braam A, Stringa N, Timmermans EJ. Identification of a "Blue Zone" in the Netherlands: A Genetic, Personal, Sociocultural, and Environmental Profile. Gerontologist . 2024;64(11). doi:10.1093/GERONT/GNAE132
 141. Blue Zones: bron van kennis over gezondheid - Institute for Positive Health. geraadpleegd van: <https://www.iph.nl/kennisbank/blue-zones-bron-van-kennis-over-gezondheid/>
 142. Kwetsbaar en eenzaam? | Publicatie | Sociaal en Cultureel Planbureau. geraadpleegd van: <https://www.scp.nl/publicaties/publicaties/2018/06/15/kwetsbaar-en-eenzaam>

143. Zingeving en spiritualiteit in de psychische hulpverlening
144. Advies over voorbereiden op ouder worden. geraadpleegd van:
<https://www.beteroud.nl/voor-ouderen/raad-van-ouderen/adviezen/voorbereiden-op-ouder-worden>
145. Steeds meer jongeren zoeken contact met de Kerk: 'Behoeftte aan diepgang en zingeving' - Katholiek Nieuwsblad. geraadpleegd van: <https://www.kn.nl/nieuws/kerk-in-nederland/steeds-meer-jongeren-zoeken-contact-met-de-kerk-behoeftte-aan-diepgang-en-zingeving/>
146. De Nederlandsche Bank. De woningmarkt. 2024. geraadpleegd van:
<https://www.dnb.nl/actuele-economische-vraagstukken/woningmarkt/>
147. Ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening. Staat van de Volkshuisvesting.; 2024.
148. Stoeldraijer L, Van Duin C, Feijten P, Fang C, Kooiman N. Huishoudensprognose 2024-2070.; 2024.
149. ABF Research. Primos-Prognose 2024 Prognose van Bevolking, Huishoudens En Woningbehoefte.; 2024. geraadpleegd van: www.abfresearch.nl
150. Ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening. Op Grond Kun Je Bouwen - IBO Woningbouw En Grond.; 2024.
151. Centraal Bureau voor de Statistiek. Prijzen nieuwbouwkavels stegen verder door in 2024. geraadpleegd van: <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2025/14/prijzen-nieuwbouwkavels-stegen-verder-door-in-2024>
152. Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Programma Wonen En Zorg Voor Ouderen.; 2022. geraadpleegd van: <https://open.overheid.nl/documenten/ronl-77e877afb987ba3a86f5e5cdd11a7db73475295c/pdf>
153. Algemene Rekenkamer. Staat van de Rijksverantwoording 2024.; 2025. geraadpleegd van: <https://www.rekenkamer.nl/publicaties/rapporten/2025/05/21/srv-2024>
154. Algemene Rekenkamer. Woningen Voor Ouderen.; 2025. geraadpleegd van: <https://www.rekenkamer.nl/publicaties/rapporten/2025/05/21/woningen-ouderen>
155. van Dongen L, Elferink V, Floris D, Lijzenga J, Rakic A, Voncken I. Tussen Wensen En Wonen | Resultaten van Het WoonOnderzoek 2024.; 2025.
156. Bongers R, Warnecke J, Faber J. Alternatieve Woonvormen | Deel 2 Oplossingen van de Krapte Op de Woningmarkt.; 2023.
157. Groot L, van der Staak M, Daalhuizen F, Schilder F. Flexwoningen Als Aanvulling Op Het Woningaanbod.; 2022. geraadpleegd van: <https://www.pbl.nl/publicaties/flexwoningen-als-aanvulling-op-het-woningaanbod>
158. Van de Laar Makelaardij. Hoe veranderende woonwensen de woningmarkt beïnvloeden in 2024.
159. ANBO-PCOB. Welke gevolgen heeft het samenwonen voor de hoogte van mijn AOW-uitkering? 2025. geraadpleegd van: <https://anbo-pcob.nl/advies-en-hulp/vragen-en-antwoorden/pensioen-en-aow/welke-gevolgen-heeft-het-samenwonen-voor-de-hoogte-van-mijn-aow-uitkering/>
160. MantelzorgNL. Domotica. 2025. geraadpleegd van:
<https://www.mantelzorg.nl/onderwerpen/technologie/domotica>
161. Rebel Strategy & Development bv. Publieke Financiële Opgave Woningbouw in Nederland.; 2024. geraadpleegd van: <https://open.overheid.nl/documenten/2fc6fc75-afcc-40ce-a14e-45e90a5b1beb/file>
162. van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties M. Nationale Woon- En Bouwagenda.
163. ABF Research. Monitor Ouderenhuisvesting 2024.; 2024. geraadpleegd van:
<https://open.overheid.nl/documenten/3c7f2885-3392-4936-bd65-cfc5ff8bb7b2/file>

164. Economisch instituut voor de bouw. Ouderenhuisvesting - Woongedrag En Verhuisdynamiek van Ouderen.; 2024. geraadpleegd van: <https://www.eib.nl/wp-content/uploads/2024/02/EIB-Rapport-Ouderenhuisvesting-09022024-.pdf>
165. Centraal Bureau voor de Statistiek. 55-plussers blijven liefst zo lang mogelijk in eigen woning. geraadpleegd van: <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2020/14/55-plussers-liefst-zo-lang-mogelijk-in-eigen-woning>
166. 3Bplus. Veranderingen in de ouderenzorg - aging in place. geraadpleegd van: <https://3bplus.nl/veranderingen-in-de-ouderenzorg-aging-in-place/>
167. Sevagram. Community Care: samen werken in de wijk. geraadpleegd van: <https://www.sevagram.nl/nieuws/community-care-samen-werken-in-de-wijk>
168. Zorg voor Beter. Digitale zorg. geraadpleegd van: <https://www.zorgvoorbeter.nl/thema-s/digitale-zorg>
169. Platform31. Het verbinden van wonen, welzijn en zorg. geraadpleegd van: <https://www.platform31.nl/artikelen/het-verbinden-van-wonen-welzijn-en-zorg/>
170. Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu. Werkende Mantelzorgers van Ouderen.; 2021. geraadpleegd van: https://www.rivm.nl/sites/default/files/2021-11/133286werkendemantelzorg_TG.pdf
171. Alzheimer Nederland. Feiten en cijfers over dementie. geraadpleegd van: <https://www.alzheimer-nederland.nl/dementie/feiten-en-cijfers-over-dementie>
172. Appeadu MK, Bordonni B. Falls and Fall Prevention in Older Adults.; 2023. geraadpleegd van: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK560761/>
173. De maatschappelijke waarde van een gezonde en groene leefomgeving - een verkenning | RIVM. geraadpleegd van: <https://www.rivm.nl/publicaties/maatschappelijke-waarde-van-gezonde-en-groene-leefomgeving-verkenning>
174. Werkprogramma 2025-2026 | Raad voor de leefomgeving en de infrastructuur. geraadpleegd van: <https://www.rli.nl/publicaties/2025/werkprogramma/werkprogramma-2025-2026>
175. Hitte aanpak 2025: samen voorbereid op de gevolgen van hitte - Kennisportaal Klimaatadaptatie. geraadpleegd van: <https://klimaatadaptatienederland.nl/actueel/actueel/nieuws/2025/hitte-aanpak-2025/>
176. Klimaatadaptatie gebouwde omgeving: aanpassing landelijke maatlat | Nieuwsbericht | Home | Volkshuisvesting Nederland. geraadpleegd van: <https://www.volkshuisvestingnederland.nl/actueel/nieuws/2025/04/07/klimaatadaptatie-gebouwde-omgeving-aanpassing-landelijke-maatlat>
177. Klimaatadaptatie drijvende kracht in de woningbouw - 2025. geraadpleegd van: <https://omgevingscentrum.nl/artikel-klimaatadaptatie-in-de-woningbouw-2025/>
178. Groene leefomgeving verkleint volgens wetenschappers de kans op depressie | In de Spiegel - Terug naar Moeder Natuur. geraadpleegd van: <https://www.indespiegel.nl/natuur/groene-leefomgeving-verkleint-volgens-wetenschappers-de-kans-op-depressie>
179. Venderbos J, Hoesper en Tessa van Loenen K, Hofstra Ontwerp J. Leefomgeving en gezondheidsverschillen.
180. Wat regio's kunnen leren van ontwikkelingen in praktijk... geraadpleegd van: <https://www.berenschot.nl/artikelen/wat-regios-kunnen-leren-van-ontwikkelingen-in-praktijk-regionale-samenwerking>
181. Toekomstgericht regionaal samenwerken | VNG. geraadpleegd van: <https://vng.nl/artikelen/toekomstgericht-regionaal-samenwerken>
182. Visie op samenwerking en integraliteit | VNG. geraadpleegd van: <https://omgevingswet.vng.nl/grip/transitiestrategie/visie-op-samenwerking-en-integraliteit/>

183. De energietransitie en de Omgevingswet - Energierecht. geraadpleegd van:
<https://www.energie-recht.nl/de-energietransitie-en-de-omgevingswet/>
184. Vormgeving en inrichting van domeinoverstijgende samenwerkingsverbanden voor de transformatie van zorg naar gezondheid. Tussenrapportage Lerende evaluatie Regionale Samenwerking | RIVM. geraadpleegd van: <https://www.rivm.nl/publicaties/vormgeving-en-inrichting-van-domeinoverstijgende-samenwerkingsverbanden-voor>
185. Doelmatigheid en effectiviteit van regionale samenwerkingen. geraadpleegd van:
<https://www.kennisopenbaarbestuur.nl/site/binaries/site-content/collections/documents/2025/04/14/doelmatigheid-en-effectiviteit-van-regionale-samenwerkingen/migchelbrink-et-al-2024-doelmatigheid-en-effectiviteit-van-regionale-samenwerkingen.pdf>
186. Vormgeving en inrichting van domeinoverstijgende samenwerkingsverbanden voor de transformatie van zorg naar gezondheid. Tussenrapportage Lerende evaluatie Regionale Samenwerking | RIVM. geraadpleegd van: <https://www.rivm.nl/publicaties/vormgeving-en-inrichting-van-domeinoverstijgende-samenwerkingsverbanden-voor>
187. Gemeentelijke visie op regionale samenwerking. geraadpleegd van:
<https://publiekdenken.nl/nieuws/bestuurskracht/gemeenten-ontwikkelen-visie-op-regionale-samenwerking/>
188. 3. Veiligheidsbeleving | CBS. geraadpleegd van: <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/rapportages/2024/veiligheidsmonitor-2023/3-veiligheidsbeleving>
189. Bijna alle vrouwen voelen zich onveilig in het donker: zo willen Nederlanders dat oplossen | Hart van Nederland. geraadpleegd van: <https://www.hartvannederland.nl/het-beste-van-hart/panel/artikelen/nederland-vrouwen-onveilig-donker-dit-moet-veranderen>
190. Verdeling: Veiligheid | CBS. geraadpleegd van: <https://www.cbs.nl/nl-nl/visualisaties/monitor-brede-welvaart-en-de-sustainable-development-goals/verdeling/verdeling-veiligheid>
191. Conclusies en aanbevelingen | CBS. geraadpleegd van: <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/rapportages/2025/online-veiligheid-en-criminaliteit-2024/10-conclusies-en-aanbevelingen>
192. Meer mensen slachtoffer van online criminaliteit in 2024 | CBS. geraadpleegd van:
<https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2025/16/meer-mensen-slachtoffer-van-online-criminaliteit-in-2024>
193. Zeven op de tien ouderen bang om slachtoffer te worden van online fraude | SeniorWeb. geraadpleegd van: <https://www.seniorweb.nl/over-seniorweb/pers/berichten/zeven-op-de-tien-ouderen-bang-om-slachtoffer-te-worden-van-online-fraude>
194. Staat van de deelmobiliteit 2024: ontwikkeling naar een volwassen markt - Natuurlijk!Deelmobiliteit. geraadpleegd van: <https://natuurlijkdeelmobiliteit.nl/blog/staat-van-de-deelmobiliteit-2024-ontwikkeling-naar-een-volwassen-markt>
195. CROW: Deelmobiliteit vermindert autobezit en – gebruik | RAI Vereniging. geraadpleegd van: <https://www.raivereniging.nl/actueel/nieuws/crow-deelmobiliteit-vermindert-autobezit-en-gebruik>
196. Mobiliteit in coronatijd | CBS. geraadpleegd van: <https://www.cbs.nl/nl-nl/visualisaties/welvaart-in-coronatijd/mobiliteit/>
197. CROW: deelmobiliteit vermindert autobezit, maar aanbod gedaald - Mobiliteit. geraadpleegd van: <https://www.mobiliteit.nl/maas/2025/03/07/crow-deelmobiliteit-vermindert-autobezit-maar-aanbod-gedaald>